

Հաշվեքննությունն ուղեկցվել է անհրաժեշտ մեթոդական և իրավական աջակցությամբ: Մշակվել և Հաշվեքննիչ պալատի համապատասխան որոշումներով հաստատվել են մի շարք փաստաթղթեր, այդ թվում՝

- Հաշվեքննիչ պալատի կանոնակարգը
- Հաշվեքննիչ պալատի կանոնադրությունը
- Հաշվեքննիչ պալատի աշխատանքներում մասնագետների և փորձագետների ներգրավման կարգ
- Հաշվեքննիչ պալատի գործունեության ծրագրի կազմման համար հիմք հանդիսացող ռիսկերի վրա հիմնված մեթոդաբանությունը
- «Իրավաբանական անձանց պետական միասնական գրանցամատյանից» հաշվեքննության նպատակներով տվյալների տրամադրման կարգ
- Հաշվեքննության և ստուգման առաջադրանքները հաստատելու մասին Հաշվեքննության որոշումների նախագծերի տիպային ձևեր
- Հաշվեքննիչ պալատի գործունեության ծրագրի, գործունեության վերաբերյալ տարեկան հաղորդման, պետական բյուջեի կատարման վերաբերյալ եզրակացության և ընթացիկ եզրակացության ձևանմուշները
- Հաշվեքննիչ պալատի նոր հաստիքացուցակն ու քաղաքացիական ծառայողների պաշտոնների անձնագրերը:

«Հաշվեքննիչ պալատի գործունեության ծրագրի կազմման համար հիմք հանդիսացող ռիսկերի վրա հիմնված մեթոդաբանության» հիման վրա մշակվել և Հաշվեքննիչ պալատի կողմից հաստատվել է Հաշվեքննիչ պալատի 2019 թվականի գործունեության ծրագիրը, որը հրապարակվել է Հաշվեքննիչ պալատի ինտերնետային կայքում:

Հաշվեքննության ընթացքում հաշվեքննողները ղեկավարվել են հաշվեքննության իրականացման համար «Հաշվեքննիչ պալատի մասին» ՀՀ օրենքով սահմանված կարգով, միաժամանակ չարգելված դեպքերում կիրառել են Առևտրի բարձրագույն մարմինների միջազգային ստանդարտներով նախատեսված հաշվեքննության հատուկ գիտելիքներ:

Հաշվեքննության որակն ապահովելու նպատակով հաշվեքննության ընթացքը (պլանավորման, միջանկյալ և վերջնական փուլերում) ուղեկցվել է կոլեգիալության սկզբունքներով պայմանավորված վավերացումներով և մասնագիտական ներքին հավաստիացումների փուլերով:

Ղեկավարվելով «Ազդարարման համակարգի մասին» ՀՀ օրենքի պահանջներով՝ Հաշվեքննիչ պալատի նախագահի հրամանով կառուցվում ներդրվել է ներքին և արտաքին ազդարարման համակարգ: Գործընթացն իրականացվում է թափանցիկ և հրապարակային՝ Հաշվեքննիչ պալատի պաշտոնական ինտերնետային կայքի միջոցով: Հաշվեքննիչ պալատի գործունեության հետ կապված որևէ ներքին կամ արտաքին բնույթի կոռուպցիոն, շահերի բախման, էթիկայի կանոնների, անհամատեղելիության պահանջների և այլ սահմանափակումների, հայտարարագրման հետ կապված խախտումներ, հանրային շահերին ուղղված այլ վնասներ չեն արձանագրվել:

Հաշվեքննությունն իրականացնող կառուցվածքային ստորաբաժանումներին գանձապետական էլեկտրոնային համակարգից անհրաժեշտ տեղեկատվություն

ստանալու նպատակով ցուցաբերվել է նաև վերլուծական աջակցություն, մասնավորապես վերլուծություններն իրականացվել են հաշվեքննության պլանավորման և անցկացման բոլոր փուլերում՝ պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների, ԾԻԳ-երի, ՊՈԱԿ-ների, Հիմնադրամների և բյուջեի հետ առնչություն ունեցած այլ կազմակերպությունների ֆինանսատնտեսական գործունեության վերաբերյալ տեղեկություններ:

Հաշվեքննիչ պալատի համար հասանելի է եղել նաև Իրավաբանական անձանց պետական միասնական էլեկտրոնային գրանցամատյանը, որից ստացված տվյալների մշակմամբ հնարավոր է եղել բացահայտել գնումների գործընթացում ներգրավված մասնակիցների փոխկապակցված անձանց շրջանակը: Մշակվել են մասնակիցների վերաբերյալ այնպիսի տվյալներ, որոնք հիմք են հանդիսացել գնումների գործընթացում վերջիններիս որակավորելու և հետագայում հաղթող ճանաչելու համար:

Հաշվեքննիչ պալատի համար հասանելի է եղել նաև Համաշխարհային բանկի Client Connection էլեկտրոնային համակարգը, որն իրենից ներկայացնում է «բանկի աջակցությամբ իրականացվող վարկային և դրամաշնորհային ծրագրերի գնումների էլեկտրոնային մոդուլ»: Համակարգից ստացված տվյալների մշակմամբ համապատասխան հաշվեքննողներին տրվել է արժեքավոր տեղեկություններ ծրագրերի, շնորհված պայմանագրերի և այլ պայմանների վերաբերյալ:

ՀՀ-ում Եվրոպական Միության (այսուհետ՝ ԵՄ) պատվիրակությունը և «Գերմանիայի միջազգային համագործակցության ընկերությունը» (այսուհետ՝ ԳՄՀԸ) «Հանրային ֆինանսների կառավարում Հարավային Կովկասում» ծրագրի շրջանակներում տրամադրել են տեխնիկական աջակցություն հետևյալ ուղղություններով.

- Հաշվեքննիչ պալատի 10 աշխատակից 2018թ. մայիս-հունիս ամիսներին մասնակցել է «LS FINANCE» և «LS REP» գանձապետական համակարգերի վերապատրաստման դասընթացներին և հաղթահարել թեստային փուլը: Դասընթացներն անցկացրել են «Լսոֆթ» ընկերության մասնագետները վերապատրաստողների վերապատրաստում (training of trainers) սկզբունքով, ինչը նշանակում է, որ պալատի վերապատրաստված աշխատակիցները գանձապետական էլեկտրոնային համակարգերի վերաբերյալ գիտելիքները հետագայում կկարողանան առանձին դասընթացների միջոցով փոխանցել նաև Հաշվեքննիչ պալատի այլ աշխատակիցներին:
- Հաշվեքննիչ պալատի 30 աշխատակից վերապատրաստվել և տիրապետում է Microsoft Excel ծրագրային փաթեթին (խորացված մակարդակով):
- Ներգրավված փորձագետների աջակցությամբ իրականացվել է հաշվեքննություն պետական և տեղական ինքնակառավարման մարմինների և հիմնարկների կողմից հաշվեքննության իրականացման համար անհրաժեշտ տեղեկատվության մատչելիությունը ապահովող գործընթացի նկատմամբ:
- «Հանրային ֆինանսական քաղաքականության բարեփոխումները Հայաստանում» ԵՄ բյուջետային աջակցության համաձայնագրի նախապայմանների շրջանակներում ներգրավված փորձագետների աջակցությամբ՝
 - ՀՀ աշխատանքի և սոցիալական հարցերի նախարարության սոցիալական ապահովության ծառայության 2017թ. ֆինանսական տարվա ֆինանսական

փաստաթղթերի և հարակից ֆինանսական հաշվետվությունների նկատմամբ իրականացվել է աուդիտի բարձրագույն մարմինների միջազգային ստանդարտներին (այսուհետև՝ ISSAI) համապատասխան ֆինանսական և համապատասխանության հաշվեքննություն (հաշվեքննության օբյեկտի ծախսերի տեսակարար կշիռը պետական բյուջեի ընդհանուր ծախսերում կազմում է 17.5%-ից ավելի):

- Նախապես ընտրվել են նախորդ տարվանից տարբերվող ոլորտներ (դեղատնային գործունեության լիցենզավորման գործընթաց, ՀՀ արտահանմանն ուղղված արդյունաբերական քաղաքականության ռազմավարությամբ նախատեսված միջոցառումների իրականացման պետական աջակցության դրամաշնորհային ծրագիր), որտեղ իրականացվել է ISSAI ստանդարտներին համապատասխան թվով երկու կատարողականի հաշվեքննություն:
- 2018թ. մայիսի 30-ին ԱՄՆ միջազգային զարգացման գործակալության (USAID) և ՀՀ հաշվեքննիչ պալատի միջև ստորագրվել է փոխըմբռնման հուշագիր, որը միտված է հզորացնելու Հաշվեքննիչ պալատի հաշվեքննության գործառույթը և օժանդակելու նրա բարեփոխումներին: Հուշագրի հիմքում դրված են համագործակցության երեք հիմնական ուղղություններ՝
 - Մասնագիտական կարողությունների զարգացում ԱՄՆ բարձրագույն աուդիտի մարմնի (US Government Accountability Office) փորձագետների ներգրավմամբ
 - SS ենթակառուցվածքների և վերլուծական կարողությունների զարգացում՝ դրանք օրենքի պահանջներին համապատասխանեցնելու նպատակով:
 - USAID կողմից ֆինանսավորվող միջկառավարական (G2G) ծրագրերի գործունեության հետագա ֆինանսական հաշվեքննության իրականացում:
- USAID օժանդակությամբ հզորացվել են Հաշվեքննիչ պալատի վերլուծական կարողությունները: Մասնավորապես,
 - IDEA Caseware ընկերության խորհրդատուի ներգրավմամբ ՀՀ հաշվեքննիչ պալատի 10 աշխատակից մասնակցել է IDEA վերլուծական ծրագրային փաթեթի դասընթացներին,
 - Հաշվեքննիչ պալատին տրամադրվել են 10 ոլորակիր համակարգիչ և IDEA ծրագրային փաթեթի 10 լիցենզիա:
- Հաշվեքննիչ պալատը, հանդիսանալով 1998թ.-ից՝ INTOSAI (բարձրագույն աուդիտի մարմինների միջազգային կազմակերպություն), 2000թ.-ից՝ EUROSAI (Եվրոպայի բարձրագույն աուդիտի մարմինների կազմակերպություն) և 2007թ.-ից՝ ASOSAI (Ասիայի բարձրագույն աուդիտի մարմինների կազմակերպություն) լիիրավ անդամ, ակտիվ մասնակցություն է ունեցել բազմակողմ (միջազգային և տարածաշրջանային նշանակության) մասնագիտական հարթակների աշխատանքներին և համատեղ միջոցառումներին:
- INTOSAI համայնքում Հաշվեքննիչ պալատը մասնակցում է ազգային առանցքային ցուցանիշների, պետական գնումների աուդիտի և բնապահպանական աուդիտի աշխատանքային խմբերի աշխատանքներին, իսկ EUROSAI համայնքում՝ ճգնաժամերի վերացմանն ուղղված օգնության աուդիտի և բնապահպանական

աուդիտի աշխատանքային խմբերի աշխատանքներին: Հաշվեքննիչ պալատը դարձավ նաև EUROSAI-ի տեղեկատվական տեխնոլոգիաների աշխատանքային խմբի լիիրավ անդամ:

- 2000թ.-ից Հաշվեքննիչ պալատի նախագահը հանդիսանում է ԱՊՀ անդամ պետությունների աուդիտի բարձրագույն մարմինների ղեկավարների խորհրդի անդամ, որի մասնագիտական աշխատանքներում պալատը ևս ակտիվ մասնակցություն է ցուցաբերում:

- Երկկողմ համագործակցության շրջանակներում տեղի են ունեցել տեղեկատվության և փորձի փոխանակման նպատակով մի շարք փոխադարձ այցեր: Մասնավորապես, ՀՀ հաշվեքննիչ պալատը համագործակցության նոր հուշագրեր է կնքել ՌԴ հաշվիչ պալատի, ինչպես նաև Վրաստանի պետական աուդիտի գրասենյակի հետ, ինչպես նաև պալատը Երևանում հյուրընկալել է Կորեայի Հանրապետության աուդիտի և տեսչական խորհրդի պատվիրակությանը, որի շրջանակներում քննարկվել են փոխադարձ հետաքրքրություն առաջացնող համագործակցության մի շարք հարցեր:

ԵԶՐԱՀԱՆԳՈՒՄՆԵՐ ԵՎ ԱՌԱՋԱՐԿՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ

Եզրահանգումներ

1. Հաշվեքննությամբ արձանագրված փաստերն ու ներկայացված առաջարկությունները կարող են արժեքավոր լինել թե՛ Ազգային ժողովի, թե՛ հանրության և թե՛ կառավարության համար հետագա հետևություններ անելու և դրանցով պայմանավորված նոր որոշումներ կայացնելու նպատակով:

2. Սույն տարեկան հաղորդումը տալիս է բավարար տեղեկատվություն Ազգային ժողովին և հանրությանը առ այն, որ Հաշվեքննիչ պալատը հաշվեքննությունն իրականացրել է օրինականության և տնտեսման, նպատակային ու ծախսային արդյունավետության սկզբունքների համաձայն:

3. Արտաքին պետական հաշվեքննության ոլորտի վերաբերյալ ՀՀ օրենսդրությունն ունի բարելավման անհրաժեշտություն, հատկապես նկատի ունենալով Աուդիտի բարձրագույն մարմինների միջազգային կազմակերպության (INTOSAI) ստանդարտներին համապատասխանության անհրաժեշտությունը:

Առաջարկություններ

Ազգային ժողովին.

1. Հաշվեքննությամբ արձանագրված անհամապատասխանությունների, խեղաթյուրումների վերացման և ներկայացված առաջարկությունների ընդունման և իրագործման գործընթացի նկատմամբ խորհրդարանական վերահսկողության լիազորությունների իրականացման ընթացքում բարելավել համագործակցությունը Հաշվեքննիչ պալատի հետ:

2. Արտաքին պետական հաշվեքննության ոլորտի վերաբերյալ ՀՀ օրենսդրությունը բարելավել՝ նկատի ունենալով Աուդիտի բարձրագույն մարմինների միջազգային

կազմակերպության (INTOSAI) ստանդարտներով սահմանված ֆինանսական, գործառնական և կազմակերպչական անկախության հարցերը:

Կառավարությանը.

1. Հաշվեքննությամբ արձանագրված անհամապատասխանությունների, խեղաթյուրումների վերացման և ներկայացված առաջարկությունների ընդունման և իրագործման գործընթացի նկատմամբ հսկողություն իրականացնելիս բարելավել համագործակցությունը Հաշվեքննիչ պալատի հետ:

2. Ուժեղացնել հաշվեքննության ընթացքում հաշվեքննության օբյեկտների ղեկավարների համար օրենքով սահմանված պարտականությունների կատարման գործընթացի նկատմամբ հսկողությունը, հատկապես նկատի ունենալով, որ վերջիններս պարտավոր են.

- անհրաժեշտ աշխատանքային պայմաններ ստեղծել հաշվեքննողների գործունեության համար
- հաշվեքննության ընթացքում հաշվեքննողի պահանջով երեք աշխատանքային օրվա ընթացքում տրամադրել հաշվեքննության առարկայի վերաբերյալ առկա և հասանելի ամբողջական և ճշգրիտ տեղեկատվություն, փաստաթղթեր և գրանցումներ
- հաշվեքննության ընթացքում անհապաղ տեղեկացնել հաշվեքննողին տրամադրված տեղեկատվության, փաստաթղթերի և գրանցումների ցանկացած փոփոխության և լրացումների մասին
- չխոչընդոտել հաշվեքննության ընթացքին, կատարել հաշվեքննողների օրինական պահանջները
- ապահովել հաշվեքննության առարկային առնչվող առկա էլեկտրոնային շտեմարանների հասանելիություն
- հետամուտ լինել հաշվեքննության օբյեկտների կողմից պալատի եզրակացություններից բխող միջոցառումների իրականացմանը:

3. Հիմք ընդունելով «Պետական և ծառայողական գաղտնիքի մասին» ՀՀ օրենքի 8-րդ և 12-րդ հոդվածներով կառավարության համար սահմանված իրավասությունները՝ Կառավարության համապատասխան որոշմամբ Հաշվեքննիչ պալատի համար սահմանել պետական և ծառայողական գաղտնիքի շարքը դասելու լիազորություն: